

DE ROL VAN EVALUATIE IN ONDERWIJS

OVER SPRINGPLANKEN EN VALKUILEN

Goedele Vandommele, Mariet Schiepers en Jozefien Loman

Multidisciplinair expertisecentrum rond taal, onderwijs en samenleving (verbonden aan de faculteit Letteren KU Leuven) _ 'since 1990'

Missie? Taal inzetten als motor voor gelijke leerkansen voor iedereen, een leven lang _ *Taalrijk, kansrijk!* → We streven naar leersucces voor iedereen door:

THEMA EVALUATIE

EVALUATIE BREED INZETTEN

Evaluatie is potentieel één van de krachtigste instrumenten om leren te bevorderen, tenminste als ze het leren zichtbaar maakt. Een krachtig en effectief evaluatiebeleid bestaat uit een evenwichtige, complementaire combinatie van zowel summatief als formatief evalueren. Via diverse onderzoeken, materialen en vormen heeft het CTO in kaart gebracht hoe je de principes van breed evalueren in de praktijk kan brengen.

Tegelijk is het belangrijk dat toetsen en screenings (sociaal) rechtvaardig zijn, zeker als ze verstrekende gevolgen hebben, zoals de toegang tot bepaalde jobs, tot staatsburgerschap en/of tot sociale huisvesting. Ook rond deze thematiek voerde het CTO verschillende onderzoeken uit.

Daarnaast heeft het CTO uitgebreide expertise met betrekking tot het ontwikkelen en valideren van wetenschappelijk onderbouwde evaluatiematerialen. Lees hier meer over de werkwijze die het CTO hanteert bij [toetsontwikkeling](#).

ONDERZOEK IN DE KIJKER

Screening geletterdheid

- > [Screening van laaggeletterdheid bij nieuwkomers in de Belgische asielopvang](#)

Het CTO onderzocht in welke mate nieuwkomers in de Belgische opvang geletterd zijn.

Maatschappelijke gevolgen van toetsing

Twee recente onderzoeken over de sociale rechtvaardigheid én impact van taaltoetsen zijn:

- > [De impact van onderwijsachtergrond en alfabetisering op NT2-verwerving](#)

Hoe presteren leerders met een lage opleiding en alfabetiseringsgraad in vergelijking met andere leerders op een taaltest die onderdeel vormt van de inburgeringsvoorwaarden?

- > [De voorspellende waarde en generaliseerbaarheid van toetsen Academisch Nederlands](#)

Wat voorspellen taaltoetsen die toegang geven tot de universiteit? Wat is het beleid waarin die toetsen kaderen?

MATERIAAL IN DE KIJKER

Screening geletterdheid

- > [Screeningsinstrument laaggeletterdheid in de opvang](#)

Met dit screeninginstrument kunnen asielcentra laaggeletterdheid bij nieuwkomers vaststellen.

- > [G-screen](#)

G-screen is een screeningsinstrument om de geletterdheid van werklozen of werkzoekenden in kaart te brengen.

Nederlands als vreemde taal

- > [Voorbeeldexamens en takenbank CNaVT](#)

Met deze online databank kunnen leerders en docenten zich voorbereiden op de examens voor het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal.

Breed evalueren

- > [Toolkit Competenties Nederlands breed evalueren](#)

Schaaf je evaluatiebeleid rond competenties Nederlands bij en ga breder evalueren.

<https://www.arts.kuleuven.be/cto/thema-evaluatie>

taal: **unie** **CNaVT** Onze taak, uw toekomst
Certificaat Nederlands als Vreemde Taal

[Home](#) [Inschrijving](#) [Vorbereiding](#) [Examen kiezen](#) [Erkenning certificaat](#) [Exameninstel](#)

Het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT) is verantwoordelijk voor toetsing en certificering van leerders die het Nederlands als Vreemde Taal leren.

Dit project van de [Taalunie](#) wordt uitgevoerd door het [Centrum voor Taal en Onderwijs \(KU Leuven\)](#) en de [Radboud Universiteit Nijmegen](#).

[English](#) [Français](#) [Deutsch](#)

Regeerakkoord

Vlaanderen heeft geen andere grondstoffen dan zijn hersencellen. Kennis en kunde, innovatie en ontwikkeling zijn essentieel voor welvaart en welzijn van onze gemeenschap. Heel wat kwaliteitsindicatoren voor ons onderwijs staan op rood. Het Vlaamse onderwijs heeft altijd tot de Europese top behoord: dat moeten we behouden. **Gevalideerde, gestandaardiseerde en genormeerde proeven** moeten de vinger aan de pols houden van het onderwijsbeleid als kwaliteitsmonitoring. Op die manier brengen we de leerwinst van jongeren in kaart en willen we zicht krijgen op de scores van elk kind op Europese schaal. Deze instrumenten meten: het bereiken van de eindtermen, de leerwinst van de leerlingen, de leerwinst op schoolniveau. Ze zorgen ook voor een internationale benchmarking.

Rol van centrale toetsen:

- op individueel niveau
- voor (high-stakes) beslissingen
- met aandacht voor schoolniveau

Kwaliteitsvolle evaluatie?

Summatief evalueren

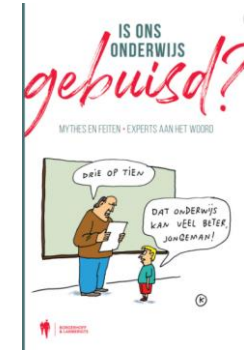

- Assessment of learning i.f.v. beslissingen 'aan het einde' (=leerstofonderdeel, schooljaar, schoolcarrière)
  - Leerling: kent de leerling de leerinhoud voldoende?
  - Leerkracht: wat is gekend, wat niet en waar moet ik extra op inzetten
- Draagt bij tot 'verankering' van geteste competenties en potentieel ook aan formatieve evaluatie

- Meet vaak wat makkelijk getest kan worden
- Verenging curriculum
- Risico's: overtesten; teaching to the test en uitsluiten van bepaalde (groepen) leerlingen

Kwaliteitsvolle evaluatie? Formatief evalueren

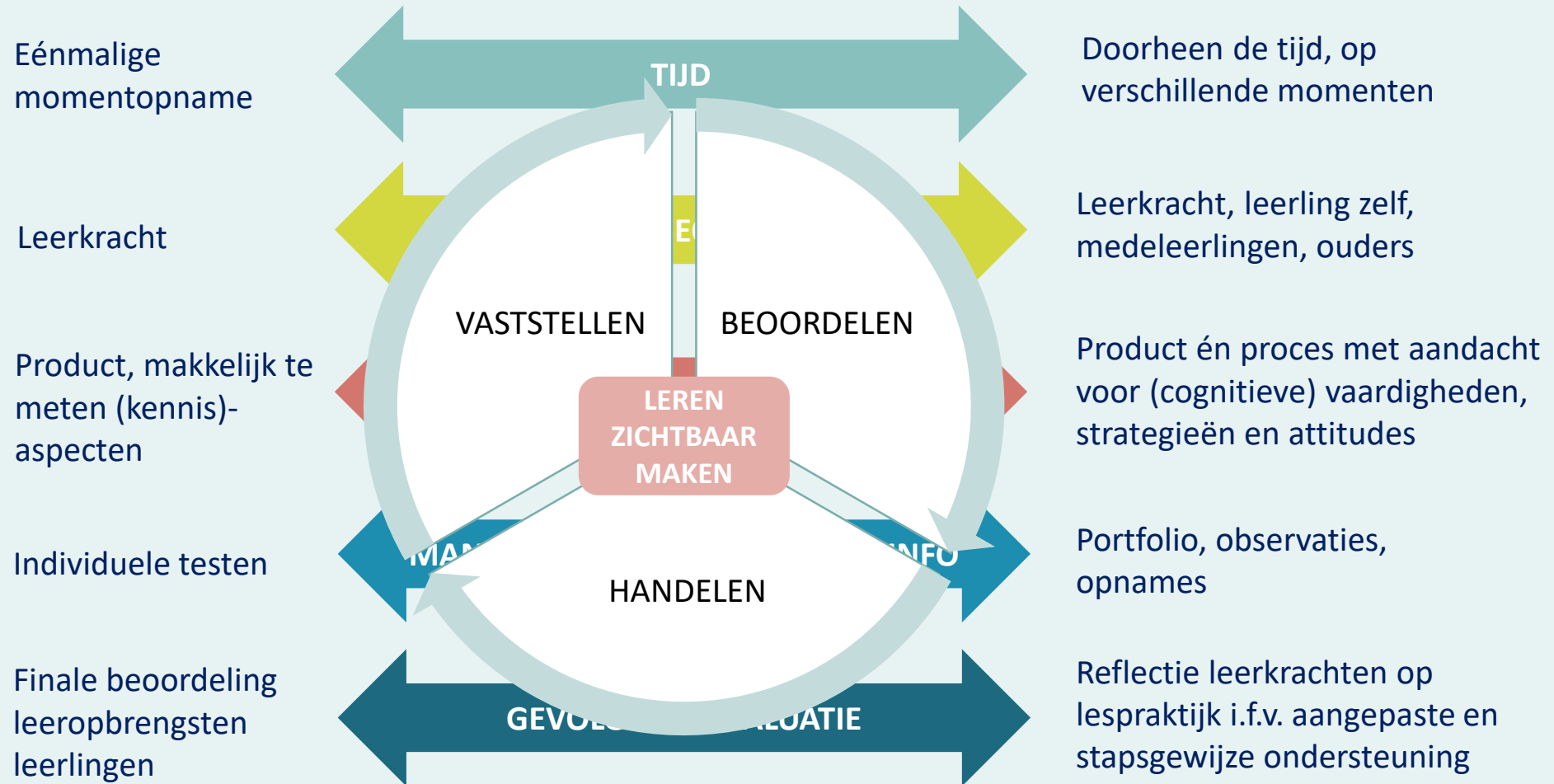

- Assessment for learning om het leren van leerlingen te verbeteren
  - Waar gaat de leerling naartoe, wat is het doel? (feedup)
  - Waar staat de leerling nu? (feedback)
  - Welke weg moet hij afleggen om dat doel te bereiken? (feedforward)
- Draagt bij tot kennisontwikkeling, motivatie én attitudes
- Bevordert zelfsturing en zelfregulatie

- Te enge focus op 'proces' kan ertoe leiden dat einddoelen uit het oog worden verloren = gevaar voor lagere verwachtingen
- Onderzoek in de kinderschoenen

Kwaliteitsvolle evaluatie: van theorie naar praktijk

Taalscreening

Taalscreening?

“Een taalscreening heeft als doel om ‘de sterktes en zwaktes in de taalvaardigheid van leerlingen bepalen’ (Alderson, 2005). Ze informeert leerkrachten, leerlingen en andere betrokkenen (bv. ouders, ondersteuners) over **hoe ver** leerlingen staan in het leerproces, en wat ervoor **nodig** is om nog verder te geraken (Black & William, 2010). Na een screening volgt normalerwijze **een interventie** die tot een verbetering in leerprestaties moet leiden (Alderson, Brunfaut, & Harding, 2015).”

Uit: Vanbuel, Vandommele, Van den Branden (2020, p.9)

Taalscreening?

Kleuteronderwijs

Basonderwijs

SALTO
Screeningsinstrument Aanvang Lager Onderwijs

Taalvaardigheid
Achtergronden

**Griet Ramaut
Shalini Roppe
Machteld Verhelst
Robin Heymans**

Methodologische ondersteuning: Robin Heymans & Sara Gysen
Promotor: Kris van den Branden
Co-promotor: Machteld Verhelst
Illustraties: Helga Bontinck
Lay-out: Riet Theys

Leuven: K.U.L., Centrum voor Taal & Onderwijs, 2007

Secundair onderwijs

Taalscreening?

Kleuteronderwijs	Basisonderwijs	Secundair onderwijs
	 <p>SALTO Screeningsinstrument Aanvang Lager Onderwijs <u>Taalvaardigheid</u> Achtergronden</p> <p>Griet Ramaut Shalini Roppe Machteld Verhelst Robin Heymans</p> <p>Methodologische ondersteuning: Robin Heymans & Sara Gysen Promotor: Kris van den Branden Co-promotor: Machteld Verhelst Illustraties: Helga Bontinck Lay-out: Riet Theys</p> <p>Leuven: K.U.L., Centrum voor Taal & Onderwijs, 2007</p>	 <p>OPSTAP Taalscreening 1A</p> <p>van in </p>

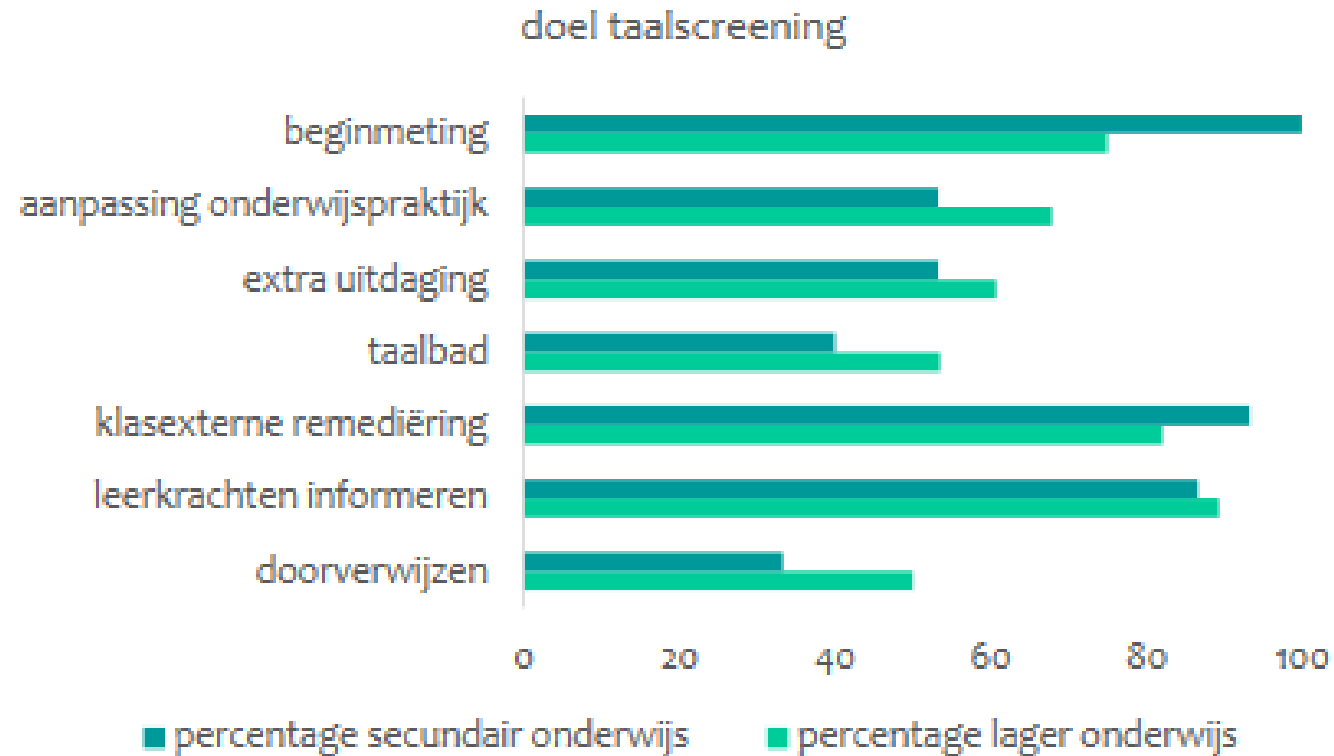

TAALVAARDIGHEID SCREENEN AAN DE START

De implementatie en implicaties van een verplichte *low-stakes* taalscreening in lagere en secundaire scholen

De taalscreening als springplank

De taalscreening als springplank

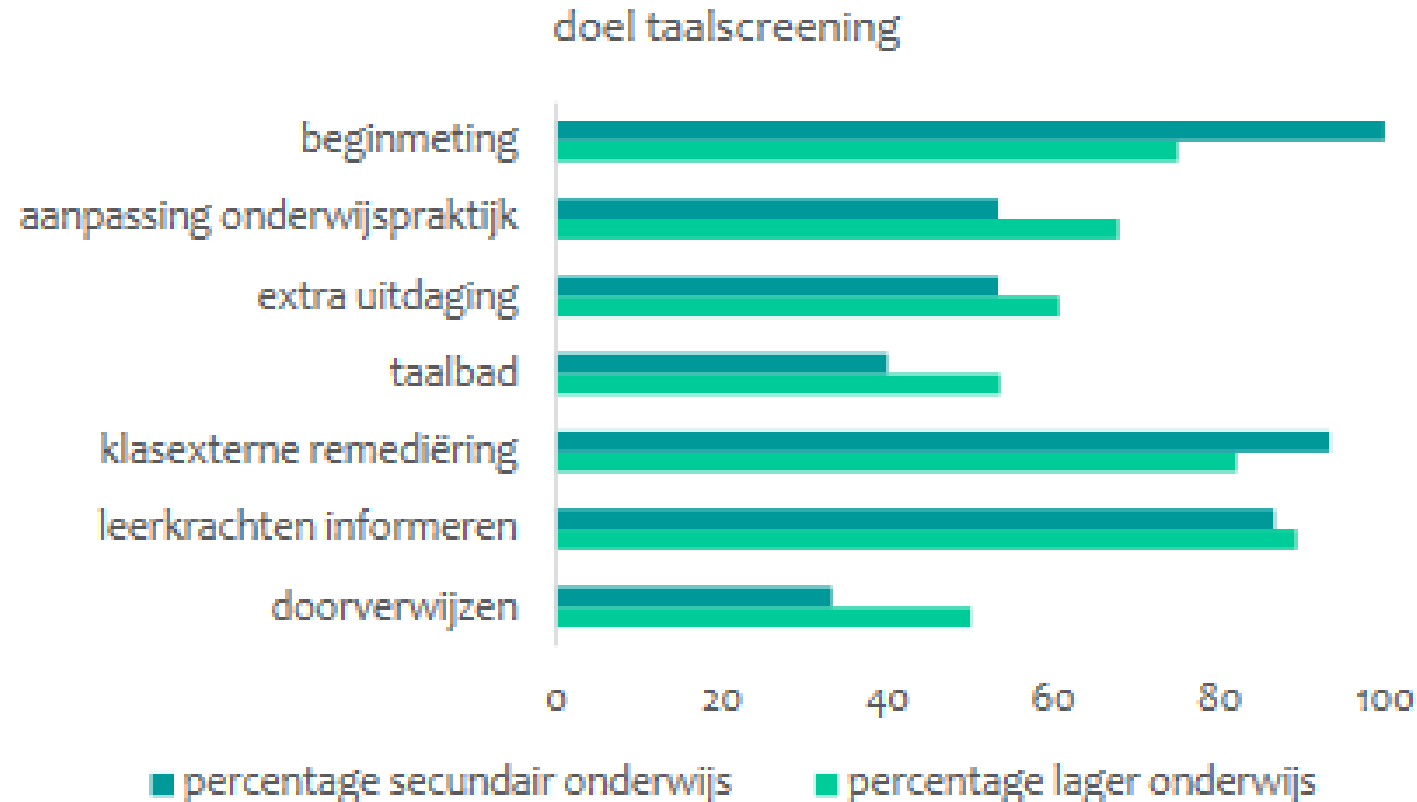

Best practices

- Alle leerlingen gescreend
- Met een gestandaardiseerd en gevalideerd toetsinstrument
- In combinatie met andere instrumenten
- Op verschillende momenten
- Bespreken van resultaten: met het team, CLB, Ouders en leerlingen
- De resultaten worden gebruikt bij het vormgeven, evalueren en bijsturen van verschillende aspecten van het onderwijs
- En van het (taal)beleid

REALITEIT

Valkuilen van een taalscreening

Klasexterne remediëring

- voor leerlingen die zwak scoren
- secundair:
  - online taalmethodes van uitgeverijen,
  - automatisch remediëringmateriaal gekoppeld aan de taalscreeningsresultaten;
  - extra lees-of spellingslessen aangeboden tijdens de middagpauze. slechts weinig leerlingen gedurende een langere tijd.
- Lager:
  - In de vorm van taalspelletjes (bv. woordbingo) met de zorgleerkracht (45, 63)
  - of pre-teaching (23).
  - Indeling in niveaugroepen

Klasafspraken (1 school)

Uhm wij nemen die af in september en dan ja bekijken we dat natuurlijk en dan kijken we dan ja ge ziet dadelijk welke kinderen daar zwakker op scoren en uhm ja dan geeft ge extra aandacht, die kinderen krijgen vaak meer spreekkans en en uhm letten we daarop dat dat dan ook de kinderen zijn die uhm dat die hun vinger ook opsteken als we woorden gaan uitleggen he.

(T, leerkracht, 1ste leerjaar, school 67)

Niveau-indeling in Nederlands

En op basis van die taaltesten krijgen de leraren een klasfoto waarbij wordt gezegd welke leerlingen eerder wat taalzwak zijn, welke wat gemiddeld zijn en welke sterk om dan euhm bij groepswork de taalzwakken wat de laten samenwerken met een sterke leerling of soms bij een aantal opdrachten tijdens de les Nederlands hen te laten... de leerlingen te laten werken op een tekst op hun niveau.

(GOK-coördinator, secundaire school 4)

Maar blijft beperkt

Ikzelf ben nie op de hoogte omda...ik reken mij wel tot de leerkrachten Nederlands in de eerste graad (lacht), maar ik hoop dat die ermee aan de slag gaan. Ik vind da op zich wel nuttig, als er iets mee gedaan wordt. Als het natuurlijk is om cijfergegevens te hebben...ja...

(leerkracht PAV 1ste graad, secundaire school 3)

Taalscreening maximaal inzetten als springplank

- Gedeelde verantwoordelijkheid: afname, resultaten verspreiden, gebruik
- Gebruik van resultaten, gestuurd vanuit school/taalbeleid
  - Inzetten op differentiatie en ondersteuning
  - Inzetten op overleg en taalbeleid
    - Voor overleg
    - Binnen en buiten vak Nederlands
    - Voor opvolging teambreed

Randvoorwaarde: tijd en verantwoordelijkheid

Y: maar omdat die zo overspoeld werd me werk, [...] werd da zo altijd wadie waren er die screenings, maar daar gebeurde eigenlijk niks mee. [...] Waardoor dat de leerkrachten Nederlands en ook de andere leerkrachten daar zo nie echt nie meer het nut van inzagen. Ook omdat voor Diataal moet je betalen en allé als je daar dan niks mee doet is da nie... is da nie nuttig euhm nie nodig.

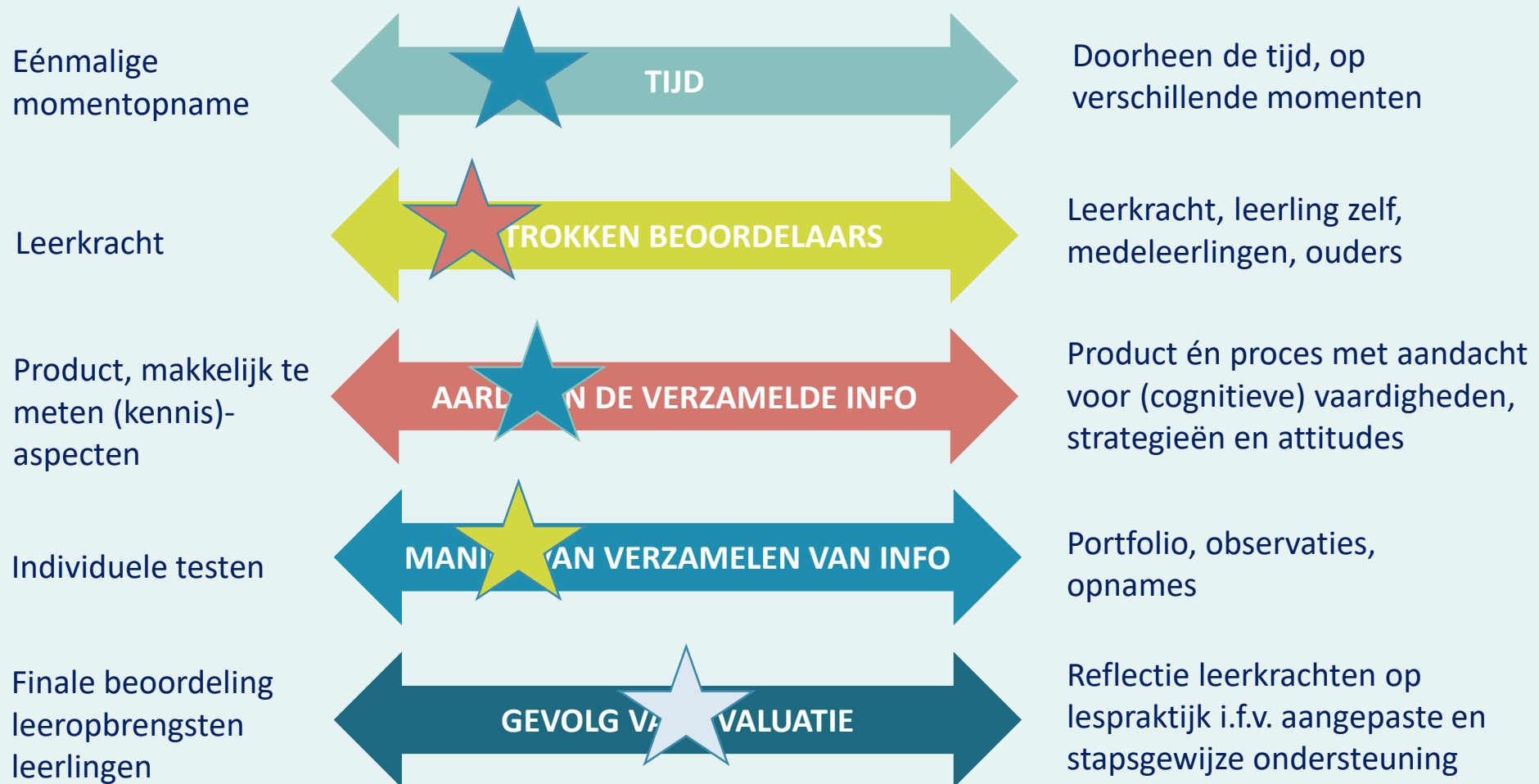
(talenbeleidscoördinator, secundaire school 6)

Randvoorwaarden: opvolging van effecten

- *Z: Weinig, ook omdat daar niet echt een opvolgingstest, ik zou nu zeggen als ge een derde opnieuw soortgelijk hebt, dat ge een beetje kunt kijken van zijn ze nu nog zo goed of hebben ze? Maar daar blijft het eigenlijk bij he, bij dat punt, daar stop het he.*

(directeur en zorgcoördinator, school 67, lager onderwijs)

Taalscreening: schuiven op assen?

Gestandaardiseerd toetsen... versus een LVS (voor begrijpend lezen)

*Despite the growing importance of broad assessment in education, there is **a lack of evidence-based assessment systems** that combine different types of information-gathering instruments and facilitate the processes of interpreting and acting according to their results. Moreover, assessments that attempt such a comprehensive system are rarely tested to see if they are **reliable, valid and user friendly** (Bennet, 2011; 2015; Wiliam, 2011; Shute & Rahimi, 2017). Research is needed to (1) identify the parameters of successful assessment in a given context; (2) discover how these parameters need to be combined to be effective; (3) explore how this combination of parameters can take concrete shape and how it might work in a real-life setting (Bennet, 2011).*

DE ROL VAN EVALUATIE IN ONDERWIJS

OVER SPRINGPLANKEN EN VALKUILEN

Goedele Vandommele, Mariet Schiepers en Jozefien Loman

